



Oprostljiva je zmeta, porojena iz nerazuma. Ni pa oprostljiva tista pokvarjenost, tista notranja gniloba, ki smrdi iz papirne učenosti in je poglavito znamenje zaničevanja do umetnosti in umetnikov. Vsak ples v Ljubljani, vsaka veselica v zakotni vasi je papirnim učenjakom imenitnejši kulturni pojav nego vsa umetnost. O plesih in veselicah pišejo s spoštovanjem, z ljubeznijo, z navdušenjem; toalete narodnih dam opravajo z liričnim zanosom, napitnice rodoljubov hranijo stoletjem od prve do zadnje besede; človek občuduje toliko vestnost, resnicoljubnost in resnobo. Komaj izpregovoré o umetnosti, je pri kraju resnoba in resnicoljubnost in vestnost.

Vse to sem že navsezgodaj spoznal ter na svojem telesu občutil. Ko je izšla prva moja knjiga, je neki mladenič izročil svoj referat uredniku. Bral sem tisti referat: precej hudo zmerjanje. Nato srečam mladeniča in se mu zasmejem: „Hudó si me zdelal... skoraj sram me je, da sem na svetu!“ On pa se ni smejal, temveč mi je razložil: „Saj nisem tako pisal, kakor si bral. Urednik te ne mara, pa me je prosil, naj črtam hvalo; črtal sem jo. Kar je ostalo, je zabelil s svojimi ocvirkami!“ – „Pa zakaj se nisi upiral?“ – Začuden me je pogledal: „Čemu?“

Res – čemu? Umetnik ni narodna dama in umetnost ni plesna toaleta. Kaj vestnost, kaj resnoba, kaj resnicoljubnost! Narodna dama bi bila popravila: žida ni bila snežnobela, temveč je za nijanso cikala v sinje... Nikakor pa ni potreba, da bi človek o umetnosti dvakrat govoril ter tratil papir, besede in čas.

Ivan Cankar

Bela krizantema

## iz dnevnika

ČAS se je povzpел v intenzivni delovni popoldan, hipi so napeti, svetloba se zliva kot olje iz amfore, prinašajoč nova razsvetljenja živalim in nam. Najbolj se pozna visokost popoldneva v premembi pokrajine – kjer so bili še pred nekaj dnevi posejani domovi, vasi in mesta, je zdaj široka kontinentalna ravnina; pokrajina se je sprevergla v nov svet, ki ima svoje realnosti in svoje zakone. Tu so nepregledni predeli neizkoriščenega: rodovitna zemlja, puščava in pragozd – bogastvo podobe in ideje; možnosti dejanja in vere. Sem so vrženi duhovi v širšo razgibanost, v večje perspektive, v neizrekljive možnosti bivanja. V tem svetu ni počitka, ni mirnih vodá in negovanih parkov, kjer se duh mirno vleže in zaspi. Smo v krajih, kjer se je potrebno vsak trenutek razgledati, preiskati pot, posekati goščavo, ki se bohóti izzivajoče in sovražno iz svojih temot. Nujno si je preskrbeti novo orodje in modernejše orožje.

Vroči kontinentalni predeli se vsak dan odpirajo v bogate možnosti poselitve. Smo ekspedicija, ki se je morala napotiti v te kraje, sprejeti neznan teren, nova obzorja. Smo v času, ko ni mogoče vztrajati na tem, da bi potovali na vozovih, ki so služili drugim zemljam in drugemu času; da bi verovali v mite, ki so premagani; da bi govorili mrtev jezik, molili bogove, ki so odslužili. Zdaj se moramo zanesti na trdne milosti žive resnice, silne skrivnosti. Treba je navdušenega spoznanja zdanjosti, zanosnega sprejetja stvarnosti, trdega dela. Smo raziskovalci novih danosti, neizrekljivih možnosti, ki jih v starih zemljah ni bilo, ali pa so bile tako zakopane in nedostopne, da ni bilo misliti na njihovo odkritje. Z močjo in vdanostjo preiskujemo pravilno uporabo snovi, ki vrejo izpod skalovitih pobočij visoke planote. Osvajamo in aktivistično preiskujemo pozlačena mesta prvotnih prebivalcev, apliciramo prve, apostolske besede modernemu duhu. To je središče zdanjosti, živ trenutek časa, najbližji svet...

Ta zapis je nastal kot del ekspedicijskega dnevnika. Poetizacija in nepreciznost poročila utemeljujem iz teh dejstev: dnevi so vroči in vlažni – duha moreči – noči polne zased, strahov, nespoznatih glasov in himeričnih klicanj. Ranjeni smo – prav za prav se bolj plazimo, kot hodimo. V zraku je nenehno zvenenje očitajočih in strašilnih glasov; v dolgih nočeh se režijo... Med potjo naletimo sem in tja na trupla tistih, ki so omagali pred našo ekspedicijo. Ne moremo spati, koža je ožgana od še enkrat večje površine sončne oble.

Mnoge člane te ekspedicije napada nemalokrat malodušje: kakšne nove vednosti in dejstva bomo morali sprejeti, kaj verovati, katere navade in prepričanja opustiti? Kakšna dela bodo lahko storjena, katere ideje oblikovane? Ali bomo razvozlali skrivnosti starih kamnov? Ali bomo našli v sebi primerno obliko za sprejetje novih širin, sone, idej? Ali je sploh vredno nadaljevati pot? Kdo bo dosegel cilj?

Pred nami je kontinentalna ravnina, v nas je čas, ki sili v nenehno raziskovanje in borbo. Raziskovanje pomeni spoznavo danega, korekcijo smeri, budnost duha. Teorija in praksa sta tesno povezani za pravilnejše sprejetje raziskanih možnosti. Spoznanje in življenje v zgodovinsko razgibanost je vitalno, duhovno obnavljanje vzporedno. Nihče od nas ne bo dosegel cilja v tem strašnem, odprtem kontinentu, če ni sam široko odprt in če ni v njem notranje svobode in gibkosti.

france papež  
španski uvodnik v meddobju XI/4

## RADOST VSTAJENJA

želi vsem Slovencem

Slovenska Kulturna Akcija



# ivan dolenec je odšel

NA svojem rodnem domu v Sopotnici pri škofji Loki je 10. februarja 1971 za kapjo umrl šestinosemdesetletni upokojeni profesor in ravnatelj Ivan Dolenec.

V slovenski kulturi se je Dolenec uveljavil zlasti kot krekoslovec: izredna osebnost Janeza Ev. Kreka ga je že v mladih letih tako očarala, da je študiju njegovega življenja in dela posvetil vse svoje življenje. Uredil in izdal je več zvezkov Krekovih Izbranih spisov; napisal je o njem nešteto razprav in člankov; pazil je, da ni šla mimo kaka obletnica Krekova, ne da bi izšlo o njem kaj napisanega; pisal je največ sam, a znal je za pisanje pridobivati tudi druge, ki jim je pri tem pomagal z nasveti in s tvarino. Sam je pri tem vedno skromno ostajal v ozadju: trudil se je, da bi ljudje po njem spoznali in častili Kreka, ne njega.

Ko je v Buenos Airesu nastala knjiga o Kreku Srce v sredi, pri kateri je pomagal, kolikor so mu še dopuščale moči in razmere, ni vedel, kaj bi od veselja napravil. Po srečnem naključju je dobil knjigo in jo prebral, preden

je resnično izšla v Buenos Airesu. Navdušenje je izlilo v pismo, v katerem je izrazil svoje prve misli o knjigi (h kateri se je vračal tudi v naslednjih pismih in o njej napisal oceno za Meddobje) ter je že končanemu delu dodal besede: Srečen sem, da sem doživel izid te knjige. Skromno je še izjavil: Jaz take knjige ne bi mogel napisati... In vendar je v knjigi mnogo takega, kar je prav on ugotovil ali je vsaj pisca k temu on napotil.

Zadnji čas se je mnogo trudil, da bi za knjigo zvedeli in jo brali tudi doma. Nepremagljiv optimist, kakor je bil, je napisal že uvodno besedo za novo izdajo knjige, ki naj bi izšla doma, obenem s ponatisi Krekovih Izbranih spisov. Malo pred smrtjo je poslal v Buenos Aires nekaj nove tvarine, ki jo je še mogel zbrati.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA, katere delo je Dolenec do konca življenja pazno in z odkrito naklonjenostjo spremljal in v njenih objavah sodeloval, se s tem poklanja njegovemu spominu.

v b

## slovenska prisotnost v svetu

Za sklep Tedna krščanske edinosti je na Dunaju v okviru Avstrijske družbe cerkvenega prava predaval rektor papeškega Vzhodnega inštituta v Rimu o. dr. JANEZ ŽUŽEK DJ o vprašanju sedanjih odnosov med katoličani in pravoslavnimi ter zastavil vprašanje, ali je katoliška Cerkev po zadnjem cerkvenem zboru priznala pravoslavnim Cerkvam jurisdikcijo (pravno oblast nad verniki). Kot poroča Družina (7. II. 1971, št. 3, leto XX), je o. Žužek nakazal razna odklanjajoča stališča katoliške Cerkve pred koncilom, potem pa pokazal nezadostnost prejšnjih izgovorov in nesprejemljivost trditve v luči zadnjega koncila. Zavzel se je za ponoven in temeljit pretres odnosov med katoliško Cerkvijo in pravoslavnimi Cerkvami, ki jih nikakor ne smemo imeti za razkolniške ali krivoverske. Prof. Žužek meni, da katoliška Cerkev priznava pravoslavnim Cerkvam veljavnost in upravičenost jurisdikcije.

V Dubuque, Iowa (Združene države) delujejo v delovni povezavi tri teološke šole: katoliška, luteranska in presbiterijanska. Na presbiterijanski fakulteti predava starozavezne biblične vede JOSEPH L. MIHELIC, v ZD rojen ribniški rojak. Njegovo teološko delo nam je bilo doslej neznano, poznajo ga pa bralci ameriških svetopisemskih teoloških revij, kjer redno objavlja svoje članke in razprave, posebej se pa zanima tudi za zgodovino slovenskega protestantizma.

Skladba Slovenca DARIJANA BOŽIČA „Kriki“, napisana za pet trobil, recitatorja za verze Tomaža Šalamuna in magnetofonski trak, je pred leti doživela svoj krst

na zagrebškem bienalu. Izvajalci so bili člani znanega newyorškega American Brass Quintet, ki so pozneje skladbo izvajali tudi v New Yorku. Zdaj so v ZD izšle štiri plošče omenjenega kvinteta, ki obsegajo skladbe štirih muzikalnih obdobij: barok, romantiko, klasike in avantgardo. Med skladbami na četrti plošči so tudi Božičevi „Kriki“. Izdaja je toliko popolnejša, ker so izdajatelji poskrbeli, da je za ploščo izvorni slovenski tekst verzov pesnika Šalamuna izvajan v slovenščini v mojstrski recitaciji Draga Ulage (ameriški poslušalci imajo ob plošči v posebni knjižici tudi angleški prevod in obširno oznako o slovenskem avtorju in njegovem delu).

V pariški Galerie de France je januarja letos razstavljal slovenski slikar ZORAN MUŠIČ. Razstavljenе slike predstavljajo najnovejši umetnikov slikarski opus zasnovan na temi agonije v medvojnem nacističnem taborišču Dachau. Razstava je pobudila izredna priznanja svetovnih umetnostnih kritikov in vsesplošen obisk teh slovenskih umetnin. Slikar, ki živi in ustvarja v Parizu, je priznan umetnik v francoskih in evropskih umetniških krogih.

Decembra lani so nekateri SLOVENSKI LIKOVNIKI razstavljali v galeriji Watatu v Nairobiju, prestolnici Kenije. Razstava je pobudila takšno pozornost črnske kulturne javnosti, da so jo potem prenesli še v mesto Kisumu, tudi v Keniji. Tamkajšnja radijska postaja je poročala, da si je razstavo ogledalo v prvih treh dneh čez tisoč ljudi. Zdaj so to slovensko umetniško prisotnost sredi črne Afrike prenesli še v Kampalo in Dar es Salam.

## editorial

ir a la luna - casi una rutina

TANTO como los objetivos científicos que determinaron el viaje de la nave espacial Apolo 14, han de ser las circunstancias de su travesía y las del alunizaje las que sirvan para mantener, durante largo tiempo, muy vivo el recuerdo de esta nueva y magnífica empresa acometida por la técnica más perfecta de que es capaz el genio humano en los días actuales. Las dramáticas vicisitudes que acompañaron, en algunos momentos, la temeraria aventura de los astronautas, pero, sobre todo, la honda, la estremecida incertidumbre que se apoderó de los hombres que en Houston dirigían las operaciones cuando advirtieron una falla en la computadora destinada a guiar los movimientos del descenso, compusieron un cuadro de fuerte acento emocional, difícilmente olvidable para los actores directos e indirectos del singular episodio. Tras unos minutos de zozobra que, sin embargo, parecieron interminables, el inconveniente, que estuvo cerca de epiligar en tragedia, fue superado y otra vez la Luna se sometió al dominio de los viajeros terrestres para la investigación de sus secretos, ya no tan herméticos como hace un año y medio.

He aquí, pues, una proeza que, a fuerza de repetirse, va perdiendo el sentido de milagro con que pudo concebirse inicialmente y cobra ahora cierto carácter rutinario, como si cubrir la distancia sideral que nos separa de la pálida Selene sólo representase un impulso frecuente de la volun-

tad del individuo por mucho que exiga preparativos complejos y un enorme equipo de técnicos vele sin fatiga por la suerte de los exploradores lanzados intrépidamente a la conquista del satélite, al que Borges, en una metáfora feliz, vio "atorrando por el frío del alba". Desaparece, pues, el misterio que envolvía cerradamente a la alta y errante dama de la noche y en su reemplazo se instala la realidad menos alada aunque más próxima a nuestro conocimiento concreto del mundo astral, de ese universo infinito acercado de pronto a la observación inteligente de las criaturas que pueblan este planeta, un punto entre tantos del vasto, ilimitado mapa celeste.

Los datos y testimonios que han recogido los tripulantes del vehículo espacial permitirán perfeccionar la concepción que el hombre de ciencia comenzó a forjarse después de julio de 1969 sobre la naturaleza geológica —si es correcto aplicar la geología fuera de la Tierra— de las rocas lunares y para establecer, asimismo, la posibilidad de que allí prospere la vida. Esta ha de entenderse, entonces, como finalidad práctica y trascendente de la misión que cumplieron airoso, valientemente, Alan B. Shepard, Edgard D. Mitchell y Stuart S. Roosa, cuyos nombres pertenecen ya a la historia.

"La Nación"

buenos aires, 9 de febrero de 1971





## dr. srečko baraga - 70 let

NAŠ REDNI ČLAN, vodja zgodovinskega odseka Slovenske kulturne akcije prof. dr. Srečko Baraga je 19. marca letos izpolnil sedemdeset let plodovitega in nadvse razgibanega življenja.

Naš jubilarant je izreden primer slovenskega izobraženca, ki je šel v šole šele potem, ko si je izbral že svoj poklic

– trgovino. Z dvajsetimi leti je šel v gimnazijo, potem pa doštudiral in diplomiral za profesorja v Beogradu. Med študijem ga je pisatelj Stanko Majcen nastavil v socialnem ministrstvu. Kot profesor je začel v Varaždinu, pozneje v Novem mestu, potem v Mariboru, Ptujju, nato pa na realni gimnaziji v Ljubljani. Med vojno je v Idriji vodil učiteljski tečaj, po vojni se je čez Koroško umaknil s prvimi slovenskimi begunci v Treviso. Bil je ravnatelj slovenske begunske gimnazije v taborišču Monigo pri Trevisu, zavezniški kapitan Simoni pa ga je nastavil v Trstu za strokovnega svetovalca pri zavezniški vojaški upravi. Hkrati je bil tudi ravnatelj realne gimnazije v Trstu. Od tu je organiziral slovenske šole po Primorskem in Goriškem, sestavil statute, zbral učitelje in profesorje. Brez Barage bi slovenskega šolstva na Primorskem ne bilo, vsaj demokratičnega ne, kot so hoteli zapadni zavezniki.

V Argentino je prišel 1948. Posvetil se je trgovini, zraven pa pridno kulturno delal, predvsem kot raziskovalec novejših političnih zgodovine na Slovenskem. Je redni član Slovenske kulturne akcije, njen stalen, plodovit predavatelj. V Vrednotah je objavil svojo tehtno in zanimivo študijo o odnosih Slovencev do Jugoslavije. Piše tudi literarno znanstvene članke, med drugimi je objavil študijo o Janezu Trdini. Monografijo za svoj doktorat hrani še v rokopisu.

SLOVENSKA kulturna akcija svojemu prizadevnemu članu in odborniku 70 letnemu mladeniču Srečku Baragi k jubileju iz srca čestita in mu kliče: še na mnoga leta!

## razgledi

### vinko beličič o solženčinu

Odlično razpravljanje o A. I Solženčinu je ob podelitvi Nobelove nagrade pisatelju „Prvega kroga“ napisal v tržaško-goriškem Novem listu v lanski božični številki (št. 823, 23. XII. 1970, let. XIX) pisatelj in redni član Slovenske kulturne akcije prof. VINKO BELIČIČ z naslovom „Solženčin, pričevalec ponižanih in razžaljenih“. Izredno globoko dognani so naslednji odstavki, ki jih ponatisnemo v branje in razmislek vsem našim bravcem in občudovalcem Solženčinove umetnosti.

ISTEGA 11. decembra 1918, ko je v Ljubljani izdihnil Ivan Cankar, se je v Kislovodsku na severnem podnožju Kavkaza rodil Aleksander Izajevič Solženčin... Trpljenje, ki ga je sam prestal ali pa videl, kako ga prestajajo drugi, ga je izčistilo – in postal je velik humanist, kot pisatelj vreden, da stoji ob strani Tolstoja, Dostojevskega in Čehova – a kot človek mogoče še dragocenejši od njih; ker ga je usoda postavila v krutejši čas nego je bil njihov.

Poglavitna značilnost Solženčinovih del je boj med poštenim (in zato družbeno nepomembnim) posameznikom in tistimi, ki so v imenu svoje totalitarne socialne ideje in namišljenega poslanstva pozabili na ljubezen do sočloveka ter postali orodje sistema. Prezirajo tiste, ki so ohranili zvestobo sami sebi in jih je neusmiljeno kolo režima povozilo...

Solženčin, ki je leta in leta v taborišču prestajal vse hudo ter je šel skozi vsakovrstne bridkosti, pa je ostal človek, zato sočustvuje z vsemi ponižanimi in razžaljenimi...

Resnično podoba življenja in razmer v Sovjetski zvezi nam je odkril šele Solženčin: ne kot maščevalec in še mnogo manj kot obrekovalec; odkril jo je svetu kot kritični realista, kot človek, ki ga bole nepotrebne krivice in se mu trpeči sočloveki smili.

Svobode in kruha presiti Zahod se je v umetnosti vrgel na rušenje vseh tabujev, na brezobzirno razžaljanje človekovih intimnosti in brozganje po moralnih zablodah. Pornografija, pravica pesti, protinaravne čutne naslade – to so današnji maliki Zahoda. Novi tabuji pa so mu postali nesebičnost, usmiljenje, dobrota, srce, vest. In te vrline je spet povzdignil Solženčin.

Za takšno odkrito pisanje, kot je Solženčinovo, je poleg umetniškega talenta predvsem potreben pogum. Pogum pa pride iz notranjega ukaza, moraš spoznati resnico – pa naj bodo sramotna dejanja ali plemenite vrline – razglasiti, čeprav oblastnikom ne bo prijetna in te bodo preganjali, odriivali, ignorirali. Solženčin je bil pod obtožbo, da blati svojo državo, izključen iz Zveze sovjetskih pisateljev, njegova dela so v Sovjetski zvezi takorekoč na indeksu in ni tvegati iti 10. decembra, na vigilijo svojega 52. rojstnega dneva, v Stockholm po Nobelovo nagrado – v strahu, da se ne bi mogel več vrniti v domovino.

Iz življenjsko in umetniško polnokrvnih spisov Aleksandra Solženčina, človeka močnega značaja in krščanskega gledanja na svet, govorita prepričevalna beseda tožnika in hkrati ljubezni do trpečega človeka. Kot stvaritev vsakega pravega pisatelja, ki se zaveda, da mora hoditi pred družbo ter svojemu času, razmeram in ljudem držati zrcalo in izpraševati vest, prehajajo Solženčinove knjige v zakladnico svetovne literature. Človek postane boljši, ko jih bere, krotkejši, življenju za vse, kar mu nudi, hvaležnejši. Brala naj bi jih ter se ob njih estetski lepoti in miselnem bogastvu plemenitila tudi doraščajoča mladina, ki iz mlakuže potrošniške družbe hrepeni po idealih in čisti vesti.

Za Solženčina po vsej pravici veljajo besede, ki jih je Ivan Cankar v Beli krizantemi napisal o sebi: „Ponos je v mojem sreju: kljub vsem naukom, opominom, očitkom, kljub zasmehu, zmerjanju in natolcevanju je vse moje življenje in nehanje služilo najvišji ideji: resnici! Kar sem videl z očmi, s srcem in z razumom, nisem zatajil; in bi ne bil zatajil za same zlate nebeške zvezde. Resnica pa je posoda vsega drugega: lepote, svobode, večnega življenja.

Vsa glavna Solženčinova dela imamo Slovenci tudi v odličnih slovenskih prevadih. To so krajše povesti in novele: En dan Ivana Denisoviča; Matronina hiša; Dogodek na postaji Krecetovka; pa romana Prvi krog in zdaj že tudi Rakov oddelek. Knjige so izšle pri slovenskih založbah v domovini.



## pri pisatelju finžgarju

ZDI se mi, da je minilo komaj nekaj dni, odkar sem prebral tisti dve knjigi povesti davnih dedov **Pod svobodnim soncem**, ki jih danes spet nosim s seboj – druga knjižno izdaja iz leta 1931 – in vendar sedim v kavarni tega velikega, nadresničnega mesta skoraj štirideset let po onem literarnem doživetju; na mizici imam poleg drugega tudi **Leta mojega popotovanja** – za pisatelja **FRANCA SALEŠKEGA FINŽGARJA** se jih je pred nekaj dnevi, 9. februarja, izteklo sto. Blesk mesta ob sivem, plitvem morju mi ustvarja posebno protiobčutje, ki je morda potrebno za intimno približanje Finžgarjevemu svetu, tako narodno rodoljubnemu, kot kmečko patriarhalnemu; tako domačijskemu realizmu, kot narodnostno razpoloženjskemu zanosu.

Vzamem prvo knjigo povesti davnih dedov – odpre se mi na tisti sloviti strani, kjer je povzet ves pisatelj rodoljubni zanos: Srečalo se je ponosno oko svobodnega Slovena z lokavim, ničemurnim bleskom Bizantinca. Nič ni odgovoril Iztok, govoril je pogled: „**Naprodaj nismo Sloveni nikdar!**“ Roman, ki ga je Franc Saleški Finžgar objavljaval v Domu in svetu v letih 1906 in 1907, sodi med najbolj priljubljene in najbolj brane knjige pri Slovencih, celo dosti bolj kot Tavčarjeva Visoška kronika – čeprav bi naj bila ta naše najboljšo zgodovinsko pripovedno delo, saj nudi proti Finžgarjevi patetični retoriki globljo življenjsko izkušnost in močnejšo psihološko podobo človeka. Spuščam se v kronike in zgodbe – z razumom obdarjeni plamen sonca se počasi zajeda v morje; kavarniški dim in polglasno, nerazumljivo govorjenje pri sosednih mizicah me s čudno lahkotnostjo prestavljata v slovenski svet. Listam po knjigah za duhom zemlje, za duhom časa, za močjo besede...

Finžgar spada v skupino pisateljev dominisvetovcev, ki jo je zbral okoli nove, družini namenjene revije, dr. Frančišek Lampe (1888). Ti literati, prvi dominisvetovci, povečini duhovniki, so izhajali nazorsko iz katoliškega idealizma, literarno pa so ustvarjali v zdravem, več ali manj romantičnem realizmu. Njihova epska dela s poudarjenim vzgojnim nagnjenjem so se hranila, po eni strani iz simpatij do kmečkega življenja, po drugi pa jih prešinja navdušenje za narodnost in slovanstvo. Franc Saleški Finžgar – dominisvetovec v obdobjih treh urednikov: Frančiška Lampeta, Evgena Lampeta in Izidorja Cankarja – je v Dom in svetu objavljaval svoja najvažnejša dela; tu je izšel socialni roman iz modernega sveta, nato tista človeško pristna in pretresljiva zgodba o **Dekli Ančki** (1913), s katero je pisatelj postavil mejnik svoji ustvarjalni zrelosti. Romantični **Divji lovec**, domoljubna **Naša kri**, dramatična podoba kmečkega pravdarstva **Veriga**, realistično tragična **Razvalina življenja** – igre, ki jih nosim v sebi iz drugega sveta in drugega časa. Umetniški višek je bil dosežen v delih iz cikla **Prerokovanja**, ki je kljub kompozicijski okrnjenosti Finžgarjev najmočnejši tekst, sličen Cankarjevim Podobam iz sanj. Pričevanje iz prve svetovne vojne, iz tiste usodne in prerokovane prve tragike našega naroda v navalu stoletja. Boji na fronti in boji v dušah ljudi, ki so v zaledju – fronta se bliža, mladostniki popivajo, ženske veseljačijo z vojaki, možje odhajajo, možje se vračajo, umirajo... Ali je mogoče? Sem na soški fronti, v Galiciji, pri Verdunu – v ustih in v srcu čutim najgorenjši in najbolj žgoči predokus tiste bolj prerokovane tragike, ki je udarila v nas trideset let pozneje. Travniki so pomendrani, zemlja je podobna veliki, črni rani

Iz kavarne, kjer sem popolnoma stisnjen med stenami in presvetlimi okni, razdivjan od trobentanja starih spominov in poskočnega veselja novih plesov, sem postavljen nenadoma nazaj – v tisto prekleto, starinsko, od bolečine in strasti drhteče leto 1944. Še enkrat grem utrujen po cestah od enega konca do drugega, stopam previdno po grapah, ki vodijo do najnižjih celic ter se nato vrtoglavo zaženem po Emonski cesti čez Gradaščico. Sonce zahaja in nebo je vse rdeče... Prijatelj K. iz Trnovega me pripelje z kdove kakšnim izgovorom k pisatelju Finžgarju. Stojim pod visokimi stopnicami – v trenutku se spomnim na trikot Cankar-Župančič-Finžgar: vizija, poezija, življenje. Skoraj kričim:

„Ti, ki si spoznal konkretnega slovenskega človeka v njegovi navezanosti na zemljo in domačijo – v njegovi usodni razklanosti med zemljo in seboj...“

Pravzaprav sem hotel vprašati, kaj naj storim, kako naj se obrnem in dvignem za vedno iz teh neživih, protizemeljskih pravadanj. Skoraj večer je že, sonce se je skrilo za meglami. Ljudje hité po cestah – tudi jaz se odpravljam. Hitro nadaljujem:

„Ti, ki veš, kaj je domačija...“

Nisem končal – v sredo notranje borbe za ohranitev prave besede mi odgovori pisatelj trdne postave in še vedno moškega lica:

„Odkod naša narodna pesem s čudovitimi napevi? Odkod ljubezen do naše prelepe zemlje, vasi in doma? Odkod vseh teh mož zdrava slovenska beseda? Vse, vse nam je dal in ohranil kmečki dom. Da, kmečki dom, ki ga je bila kljub trdemu delu sama lepota, kljub bridkim uram večna pesem. Iz te lepote so pile otroške duše in dobivale moč...!“

Nemiren in prizadet ob zavesti skorajšnjega odhoda molčim. Mislim: tisti košček slovenske zemlje, ki je bil moj... Pri sebi zakričim: Prekleta pravda! Pisatelj me povabi v svojo delovno sobo – prijatelj K. iz Trnovega je medtem že odšel – sedeva in pogovor se razpleta o pisateljovem zgodnjem ustvarjanju. S široko kretnjo se spomni črtice **Na petelina**; s ponosom govori o triglavskem kraljestvu, ki ga je pokazal v idilični pesnitvi Triglav. Prek vsega pa ponavlja, kar je dejal nekoč Izidorju Cankarju: „Naloga pisatelja je odkrivati to, mimo česar grede drugi z odprtimi očmi in ne vidijo.“ In še: „Danes se afirmira naša beseda in naš človek...“ Poslušam in obračam besede v zdanjost. Ničesar ne morem odgovoriti – samozavestnega pisatelja razumem in obenem ne razumem. Tu je duh in tu je človek – oba zraščena v eno, oba polna nečesa neposrednega, prvinskega; oba se vključujeta, smiselno in paradoksnostno v neznansko zgodovino.

Sem na enem tistih večerov, o katerih piše Finžgar: „Nekajkrat se je zgodilo, da so prijadrali že opolnoči... O, kakšne ostre debate so bile! Ob tem so obsedeli, kar v kuhinji, in debate so trajale do jutra...“ Ali je res že jutro? Ne vem, kako preživim nato še nekaj dni v predragem mestu. Z bližnjih vrtoev se že širi vonj po vrtnicah – pomlad je. Revolucija me trga, izgubim zemljo in padem po nekakem ozkem žlebu v zdanji svet.

V knjigi, ki jo imam pred seboj, ko pijem spet črno, ognjeno kavo, berem, kaj je zapisal pisatelj Finžgar o tistih dneh in o sebi: „Nisem umrl... ob pogledu na razdejana hišo sem šele spoznal, kaj je življenje. Največje dobro je! Niti trohice grenkosti nisem občutil. Še živim in vse stvarstvo krog mene zeleni in veselo vstaja v novo pomlad. Prijatelji so se spet zbirali pri meni. Vse delo in trpljenje, tudi grozote skoraj petih let pod kruto okupatorja so minile. Strašno preizkušeni narod je vnovič zadihal v svobodi, kupljeni s potoki krvi. Vsa ta sreča se da le s toplim srcem občutiti...“ Ko je Franc Saleški Finžgar pisal te misli, mu je bilo pet in sedemdeset let popotovanja po naši domačiji.

Izhodišče Finžgarjeve umetnosti je, kot omenjeno, zemlja, gledana v tistem naprednem humanističnem realizmu, v katerem je ustvarjalni zanos umetnika-duhovnika odkrival nekaj idiličnega na tem božjem svetu. Obenem pa je bil v Finžgarju vedno na površju oster čut za socialne krivice – že Janez Ev. Krek je v njem vsejal seme smisla za aktualnost socialnega vprašanja.

Franc Saleški Finžgar je naš človek in naš umetnik, ustvarjajoč zdravega in konkretnega slovenskega človeka. Finžgarjev epski domačijski svet kontrastira s Cankarjevimi liričnim vizijskim svetom – lahko bi dejal: s pravdami in zadovoljstvi. Drži, da je pisatelja Finžgarja vodila vseskozi zvestoba do zemlje, do naroda in do človeka je v njem nekaj razkošno samobitnega in elementarnega... kot morda v tistih pravdarjih, ki hočejo priti na konec resnice za ped zemlje ob mejniku, za pol sežnja v gozdu. V knjigi **Leta mojega popotovanja** se mi odpre samó na strani, kjer berem: „Oj, zemlja, kako prevzameš človeka! Ali nisi kruta? Ali pa čutiš, da smo res iz tebe in si naša mati?“ Da, Finžgarjevo ustvarjanje raste iz tega, da bi razložil in da bi si usvojil njene moči.

france papež  
iz še neobjavljene zbirke „srečanja“



k boju z zlom

I. o uničevanju zla

**S** POSOBNOST čistega mišljenja, ki skuša uzreti, razčleniti in pretehtati samo bistvo stvari, pustiti ob strani vse postransko, drugotno, slučajno, ter se oprostiti vsake uedinjanosti, obzirom in predsodkom, je v naši dobi toliko povelečevanega človeškega napredka zelo šibka. Mnogi ljudje ne le ne znajo več sami čisto misliti, tudi poslušati in brati ne znajo, ne umejo zlasti, če se jim skuša kaj povedati v manj prijemljivih pojmi: slišijo, kar ni bilo rečeno, in berejo, kar ni napisano.

Ne sme tedaj čuditi, če je marsikomu težko doumeti, kako je v zlu, ki ga vendar tako zelo čutijo, mogoče videti le nekak nič, le neki vdor nič v stvarnost. Ali je mar, npr. bolezen, pravijo, ki nekoga drži v postelji in more spraviti v grob, res le nič? Ali ni nekaj zelo stvarnega in, mogli bi reči, prijemljivega? Lahko je govoriti o luknji na rokavu, pravijo, ki da je ni mogoče iztrgati ali kako drugače uničiti, ker da je nič rokava, toda ali je bolezen res le taka „luknja“, ali je res ni mogoče odstraniti in uničiti? Kaj tedaj delajo zdravniki?

Umljivo je, da mnogi tako mislijo, a tako razglabljanje ne razveljavlja in ne onesmislja „metafizičnega“ pojmovanja zla kot nič (če je sicer pravilno), ki da velja le, dokler ostaja na svojem področju, v metafiziki, ni pa da ga mogoče naobrtni na življenjsko, izkustveno stvarnost, kjer da je tudi zlo nekaj zelo stvarnega.

Potrebno je najprej razjasniti dvoje: Zadosti jasno sem opozoril na napačnost takega postopka že v *Iskanjih*. Tudi v sedanjih razmišljanjih se ravno proti temu borim. Kdor jih bo pazljivo in s čisto dušo bral, bo lahko uvidel, da v njih izhajam iz stvarnosti, iz življenja, da tega opazujem, razčlenjujem in presojam, in da šele nato, kadar grem tako daleč, pokličem na pomoč tudi teorije, ne le „metafizične“, temveč še zlasti rad psihološke in sociološke. Z njihovo pomočjo skušam prej spoznano tudi razložiti, morda kdaj utemeljiti. To ni naobračanje apriorno prevzetih „metafizičnih“ ali kakršnihkoli drugih teorij in načel na živo stvarnost. To je iskanje iz neposrednje stvarnosti k njenim koreninam, k vzrokom ali počelom stvari in pojavov. Torej nasprotna pot tisti, ki bi jo nekateri hoteli najti in je lastna nekemu idealizmu.

Drugič pa – ker se je tudi to že bralo iz mojih spisov, ali bolje vanje – ne trdim in še manj učim, da se proti zlu ne moremo in morda niti ne smemo boriti. Iz opazovanja, kako smo se borili proti raznim resničnim ali domnevnim zlom mi sami v preteklosti in se borimo tudi sedaj, in sploh iz opazovanja in presojanja bojev in uspehov v zgodovini in sedanosti sem prišel do spoznatka, da je neki način boja proti zlu že po svoji naravi neuspešen in celo škodljiv. Kajti to se mi bo pač priznalo, da ima boj proti zlu za cilj dosego nekega dobrega, saj sicer ne bi imel smisla. Če tak boj dobrega ne doseže, marveč dano zlo še poveča ali celo povzroči še večje zlo, tedaj pač ne moremo reči, da je tak boj pravilen.

In tako obliko boja proti zlu odkrivam, kadar in kjer se hoče „uničiti“ neko zlo ali kar se ima za zlo, kadar in kjer je boj bolj naperjen v to zlo kakor pa v dobro, ki naj bi se upostavilo ali doseglo. V takih primerih vidim, da se boj rad izpridi ali v prazno velikobesedje in donkihotsko podiranje mlinov na veter, ali pa v uničevanje dobrega, ki je v kaki zvezi z zlom ali se vsaj tako sodi. Kajti vsako

zlo je zvezano s kakim dobrim, ker je ravno neko „svojestvo“, neka nepopolnost dobrega, „luknja na rokavu“, zmanjšanje njegove dobrosti.

Pa dajmo povedano ponazoriti na boleznih, ki se mi omenja kot primer, za katerega da prispodoba „luknje na rokavu“ ne velja! Ali je res tako? Kaj je bolezen, če ne okvara, ne-polnost življenja živega bitja? V tem ni igre z besedami: resnično stvarno, resnično bivajoče je živo bitje in polnost njegovega bivanja je zdravje; kadar je to bivanje okrnjeno, okvarjeno, torej ne popolno, kakor bi moralo biti, tedaj govorimo o hibah, ranah, boleznih. Te torej niso nikakšna stvarnost, temveč res le (delno) pomanjkanje stvarnosti. To izpričuje tudi dejstvo, da more obstajati povsem ne-bolno bitje, torej povsem uresničeno, povsem zdravo bitje, ki ne trpi nobene okvare ali bolezni, dočim je katerakoli bolezen možna le, če biva bitje, ki jo trpi, ki je torej neko dobro, a ne-popolno dobro, dobro, ki je zmanjšano po boleznih, razjedeno po zlu. Povsem zdravo bitje je mogoče, tudi delno zdravo ali bolno bitje je mogoče, ni pa mogoče povsem bolno bitje, brez vsake trohice zdravja, ker bi to več ne bilo.

Marsikdaj se sliši, da ni boleznih, da so le bolniki. Ta izrek, če mu gremo do dna, potrjuje gornje. Bolezni kot nekega bitja ni; je bitje, zmanjšano bitje, ki ne živi polnosti svojega bivanja, ki je bolno. Zdravnikova naloga tedaj ni, da uniči bolezen, kar je nemogoče, ker ne more uničiti nečesa, kar ne biva, kar je nič. Njegova naloga je, da ozdravi bolnega, da popravi, izpopolni njegovo bivanje v polnost, ki je zdravje. Težko mi je uvideti, kje bi tu šepala primera „luknje na rokavu“. Kakor luknja ni stvarnost in je ne morem uničiti, kakor ne obstaja luknja, marveč le rokav, ki je preluknjan, in kakor moremo to luknjo „odstraniti“ le tako, da jo zamašimo, to je, da izpopolnimo rokav do njegove celotne resničnosti: tako je tudi z boleznijo in z njenim „odstranjenjem“, izpopolniti skušamo bolnikovo bivanje do polnosti, to je do zdravja.

Na primeru boleznih bi mogli tudi pokazati, kako se boj, ki se naperja izključno proti zlu, katerega hoče uničiti, ne pa dobro, ki naj bi ga upostavil, zmaliči ali v prazno besedje in gestikuliranje ali v razdejanje dobrega, ki je z njim v zvezi. Ne moremo misli razviti v vseh potankostih. A kot primer prvega moremo imenovati razne vrste mazaštva, čaranja in praznoverja, ki hoče s čarom besede ali z magijo odpoditi bolezen. Kot primer drugega pa moremo navesti „zdravljenje“, v katerem se tako napade bolezen, z zdravili ali nožem, da se uniči bolnik, ker se mu poškoduje še kak organ ali onemogoči kaka življenjska funkcija. Kakor da zdravniška praksa ne pozna takih primerov!

Teorija o zlu kot vdoru nič v bitje seveda ni moja; uživa že prav častitljivo starost. Lahko je pravilna, bolj ali manj pravilna, lahko tudi nepravilna. Ni naloga pričujočega razmišljanja to raziskovati. Saj se ne zatekam k nji, da bi kaj dokazal, marveč le da to, kar mislim, da mi je opazovanje življenja pokazalo, ponazorim, ilustriram, napravim umljujejše. Zato je res nerodno, če ravno to moti, če nekdo ravno zato ne more videti stvarnosti, ker ne zna videti v ilustraciji tega, kar se ilustrira, v ponazoritvi in prek nje tega, kar se ponazarja.

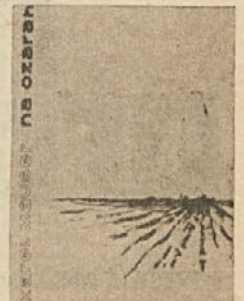
vinko brumen

prva knjiga XI. letnika  
knjižnih publikacij  
slovenske kulturne akcije  
360 strani bogatega  
branja

broširana 15 pesov, 4 dolarje;  
vezana 20 pesov in 5 dolarjev

karel mauser  
na ozarah  
črtice

zbral in uredil prof. janez sever  
oprema arh. marjan eiletz





**letošnji prešernovci**

UPRAVNI ODBOR, ki vsako leto za slovenski kulturni praznik 8. februarja, na obletnico smrti pesnika Franceta Prešerna podeli zaslužnim slovenskim umetnikom, znanstvenikom, ustvarjalcem in drugim kulturnim delavcem najvišje priznanje za slovensko kulturno zmogljivost **Prešernovo nagrado**, je sklenil, da to odliko za leto 1971 prejmejo:

Igralka **VIDA JUVANOVA** za življenjsko delo na področju dramske umetnosti.

Duhovnik slikar **STANE KREGAR** za življenjsko delo in slikarski opus v zadnjih letih.

Esejist in prevajalec dr. **JANKO LAVRIN** za življenjsko delo in za posredovanje slovenskega slovstva tujini.

Arhitekt **SAVIN SEVER** za desetletni opus pomembnih stvaritev na področju arhitekture; in

Skladatelj **LUCIJAN MARIJA ŠKERJANC** za življenjsko delo na področju glasbene kompozicije.

**Vida Juvanova** dela v slovenski Drami nepretrgoma že skoraj petdeset let. Njene prve stvaritve segajo prav v pionirske dni naše gledališke kulture. Igralsko umetnost nagrajenke odlikuje dognana profesionalnost in umetniška izvirnost. Oblikovala je nepregledno število likov različnih avtorjev in različnih slogov. Še je v spominu njena kreacija Julije v Shakespearjevi tragediji „Romeo in Julija“ (Romea je igral njen mož režiser, igralec in gledališčnik Slavko Jan). Trdna je tudi v slovenski gledališki klasiki, posebno v Cankarju. Pomembno pa je tudi njeno pedagoško delo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo.

Slikar **Stane Kregar** je v svojem obsežnem in kvalitetnem opusu utiral slovenski umetnosti nova pota in tako prispeval velik delež k njeni afirmaciji v svetu. Tako kot v tridesetih letih je tudi kmalu po letu 1950 nastopil z drznimi kompozicijami, kjer se je odpovedal upodabljanju predmetov in človeške figure. Kljub abstraktni govorici pa je njegova umetnost tesno povezana z življenjem. Kregar je prvi duhovnik, ki je prejel Prešernovo nagrado. V zadnjih letih je nagrajenec opravil velikansko delo za lepšanje slovenskih cerkva, za opremo verskih knjig in drugih cerkvenih izdaj. Kritiki menijo, da je to delo tako obsežno, da bo naša umetnostna zgodovina nekoč govorila o „Kregarjevi dobi“ slovenske cerkvene umetnosti. Njegove zamišli barvnih oken krase cerkve po vsej Sloveniji. Posebej pomembna so njegova dela v zadnjem času v novih cerkvah v Idriji, Poljanah nad škofjo Loko in v Dražgošah.

Dr. **Janko Lavrin** je opravil pomembno, v marsičem pionirsko delo kot posrednik slovenskih slovstvenih umetnin v tuje jezike, v ruščino in angleščino. Začel je že pred šestdesetimi leti z ruskim prevodom Cankarjeve „Hiše Marije Pomočnice“. V angleščini je objavil eseje o Cankarjevem „Hlapcu Jerneju“, pozneje pa je v samostojnih izdajah oskrbel antologijo jugoslov. poezije, kjer je vredno predstavljen

tudi slovenski delež; antologijo slovenske lirike; Prešernove, Župančičeve in Gradnikove poezije. Uveljavil se je tudi kot bleščeč esejist in razgledan pisec literarno-zgodovinskih monografij.

Arhitekt **Savin Sever** je pomemben v svojem odnosu do poslanstva ustvarjalca vizualno-materialne kulture okolja; svojo nalogo arhitekta pojmuje v smislu plemenitenja detajla ob celoti. Vrsta arhitektonskih realizacij ob Titovi (prej Dunajski) cesti v Ljubljani predstavlja izredno domišljeno arhitektonsko rešitev. V arhitektonskem strukturalizmu, tako značilnem za našo dobo, dobi arhitektura Savina Severja izraz prave humanistične razsežnosti, kot je zapisal sodobni umetnostni kritik.

Komponist **Lucijan Marija Škerjanc**, ki je decembra lani slavil 70-letnico rojstva, stoji v vrsti slovenske pozne glasbene romantike kot nadaljevalec Lajovičeve šole in izročila, čeprav je že zgodaj ubral docela samostojno glasbeno pot. Najpomembnejši del njegove glasbene tvornosti je kompozicija. Kot mlad skladatelj se je javnosti predstavil z zbirko samospbevov za glas in klavir: zvezek je pobudil takrat vso pozornost naše glasbene kritike. V pol stoletja svojega dela pa je slovensko glasbo povedel s svojimi instrumentalnimi kompozicijami, vokalističnimi stvaritvami, komornimi skladbami z raznovrstnostjo svojih snovanj in dosežkov v vrhove svetovnosti. Slov njegova simfonična kantata „Sonetni venec“, na istoimensko pesnitev Franceta Prešerna, za tenor solista, polifoni zbor in veliki orkester. Škerjančeve kompozicije imajo danes že tudi stalen delež na svetovnih koncertnih repertoarjih po Evropi in Ameriki. Nagrajenec je tudi odlični glasbeni pedagog za kompozicijo na Akademiji za glasbeno umetnost.

Iz **PREŠERNOVEGA SKLADA** so pa nagrade prejeli **Lojze Filipič** za dramaturško delo; igralec **Pavle Jeršin**; **Oskar Kogoj** s sodelavci za fotelje-počivalnike; skladatelj **Lojze Lebič** za kompoziciji „Korant“ in „Kons a“; esejist **Mitja Mejak** za umetniške radijske in televizijske dramatizacije pomembnih del slovenske proze; arhitekt **Borut Pečenko** za realizacijo trgovske hiše v Mariboru; pisateljica **Ela Peroci** za otroške črtice in pripovedi; slikar **France Peršin** za slikarska dela; skladatelj **Ivo Petrič** za kompozicijo „Intarzije“; **Franci Rotar** za varjeno plastiko v Ravnan na Koroškem, plod *Forme vive* 1970; pa igralec **Jože Zupan** za naslovno vlogo v TV dramatizaciji *Bevkovega Kaplana* Martina Čedrmaca.

Prešernove nagrade pa so prejeli tudi najboljši študentje na slovenski univerzi in umetniških akademijah. Med njimi tudi **Gregor Tozon**, slušatelj na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, za svoja kratkometražna filma „Drobno življenje“ in „Smrt pijancev“ kot najbolj nadarjeni in najbolj obetajoči mladi slovenski filmski režiser. (Nagrajenec je nečak gledališčnika Nikolaja Jeločnika.)

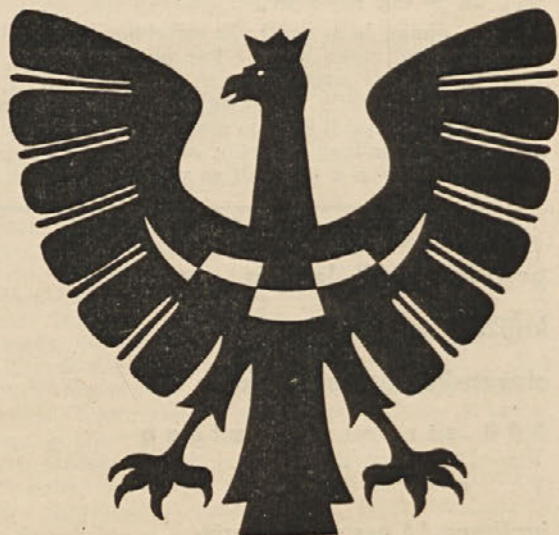
dotiskana je 2. knjiga

XI. letnika naših publikacij

**LOJZE ILIJA**

**huda  
pravda**

POVEST IZ DNI DOMOBRANSKEGA  
BOJA ZA SVOBODO SLOVENCEV





Tržaško-goriški tednik *Novi list* je 14. januarja letos v svoji št. 825 na 6. strani pod stalnim zaglavjem Iz kulturnega življenja objavil dvostolpno kritično poročilo o Narteja Velikonje novelistični zbirki „Zanke“, ki je lani izšla pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu. Glavne odstavke iz objave, ki jo je podpisal fj, ponatiskujemo

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu je izdala novo knjigo novel pisatelja Narteja Velikonja, pod naslovom „Zanke“. Knjiga je bila izdana za petindvajsetletnico pisateljeve smrti. Pri branju teh novel ima človek občutek, da so nekatere vsebinsko že močno odmaknjene od današnjega časa in od sodobnih problemov duhovnega in materialnega značaja. Tako vplivajo delno zato, ker so nekatere teh novel še preveč pod vplivom cankarjanske mode simbolizma in svetobolja v slovenski literaturi...

Veliko bolj aktualni sta noveli „Zanka“ in „Rjava sled“, zlasti prva, v kateri obravnava motiv medvojnih atentatov in sicer s psihološkega stališča. Druga ima bolj humoristi-

čen prizvok. Novela „Zanka“, ki je nedvomno najboljša, je bila sploh zadnje pripovedno delo, ki ga je napisal Velikonja pred smrtjo.

Na splošno se lahko reče, da se te Velikonjeve novele močno razlikujejo med seboj. Nekatere so nekoliko predlogovne, druge pa so napisane živahno in napeto, da jih bravec resnično uživa. Knjigo je lepo opremil arhitekt Jure Vombergar. Izšla pa je po zaslugi mecenškega daru, ki ga je poklonil založbi v ta namen Herman Zupan mlajši in s tem dal vzgled, ki naj bi ga denarni ljudje med Slovenci posnemali, v svojo čast in v prid slovenski kulturi.

## knjige knjige knjige

### GORIŠKE MOHORJEVKE

Letošnji knjižni dar Goriške Mohorjeve družbe obsega naslednje knjige: *Koledar*, ki ga je uredil Maks Komac; v njem sodeluje s prispevki z najrazličnejših področij dolga in bogata vrsta zamejskih piscev. — **Hubert Močnik** „Spomini in izkustva“; je knjiga zaslužnega slovenskega šolnika na Goriškem, ki ob svoji lastni življenjski poti odkriva težko usodo slovenskega šolstva, kot tudi bridkosti slovenskega učiteljstva na Goriškem in Primorskem pod fašistično Italijo. **Vinko Beličič** „Božji mejniki“. To je zbirka črtic, ki jih je naš redni član in sodelavec Meddobja zbral, nekatere objavljene, druge povsem nove. Črtice so odsev slovenskega življenja ob laško-jugoslovanski meji po zadnji vojni. O zbirki bomo posebej pisali v Meddobju. **P. H. Acherman** „Gobavi lord“, nekakšna večerniška povest v prevodu Nade Konjedice.

Knjige stanejo 2000 lir, kar je za 674 strani lepega branja izredno nizka cena.

• Letna knjižna zbirka Prešernove družbe v Ljubljani je dala naročnikom in kupcem: Prešernov koledar 1971; F. S. Finžgarja povest „Prerokovana“; mladinsko povest Pavleta Zidarja „Pišem knjigo“; D. H. Lawrenceja roman „Izgubljenka“; pa Metoda Mikuža knjigo „Zgodovina NOB“, zraven pa še priročnik za družabne igre.

• Tehtno razpravlanje z naslovom „Kralj Samo je vladal v Karantaniji“ je v lanski božični številki tržaško-goriškega Novega lista objavil Vili Hajdnik. Spis, ki zasluzi vso pozornost, je pobudilo pisanje Avstrijca dr. Ericha Körnerja v lanski 10. številki mariborske revije *Dialogi*, ki je posvečena slovenski Koroški v zvezi s 50-letnico plebiscita.

• V mojstrskem prevodu pesnika Mile Klopčiča so izšle pri Državni založbi v Ljubljani „Pesmi“ A. S. Puškina. V seriji izbranih Puškinovih del pri isti založbi nosi ta knjiga številko 1. Na slovenskem knjižnem trgu so že štiri knjige velikega ruskega romantika: pesnitve, pisma, pravljice, proza in drame. S poezijo smo zdaj Slovenci dobili celotna izbrana Puškinova dela.

• V založbi Penguin v Londonu je pod naslovom „New Writing in Yugoslavia“ izšel bogat izbor jugoslovanske proze

in poezije. V knjigi, ki jo je pripravil Bernard Johnson, je zastopanih 37 avtorjev. Slovensko književnost predstavlja s prozo Lojze Kavčič, s poezijo pa Tomaž Šalamun, Veno Taufer, Kajetan Kovič, Dane Zajc in Gregor Strniša.

• V Novi Gorici je lansko jesen izšla v samozaložbi zbirka pesmi kraške pesnice Ludovike Kalan pod naslovom „V pozni jeseni“.

• Bibliografski inštitut v Mannheimu v ZR Nemčiji je lani izdal 2., predelano izdajo Meyerjevega literarnega priročnika (Meyers Handbuch über die Literatur). Knjiga obsega 388 dvokolonskih strani na odličnem papirju. Priročnik je namenjen predvsem ljubiteljem literature, ki bi se radi nahitro informirali o kakem književniku, sodobnem ali pa v prejšnjih stoletjih. Vseh avtorjev je v priročniku okoli sedem tisoč. Prinaša tudi petdeset slik naglavnih svetovnih piscev. Od slovenskih pisateljev je v knjigi 31 imen: Trubar, Dalmatin, Bohorič, Val. Vodnik, Prešeren, Vraz, Levstik, Jenko, Stritar, Jurčič, Gregorčič, Kersnik, Tavčar, Aškerc, Cankar, Kette, Murn, Župančič, Govekar, Finžgar, Meško, Gradnik, Bevč, Ferdo in Juš Kozak, Kosovel, Prežihov Voranc, Krefc, Kranjec, Ingolič in Matej Bor. Profesor Vinko Beličič, ki je o tej pomembni nemški publikaciji napisal dva tehtna članka v *Kat. glasu* (29. okt. in 5. nov. 1970), ugotavlja, da bi „morala biti v Meyerjevem priročniku navzoča vsaj še dva slovenska književnika, ki ju zdaj, žal, zaman iščemo: namreč dramatik Anton Tomaž Linhart in pisatelj Ivan Pregelj. La kako sta mogla izostati?“ Vprašanja iz srca pritrdimo!

• Pri Državni založbi je izšel slovenski prevod grškega romana „Z“, ki ga je napisal mladi grški pripovednik in pesnik Vasilij Vasilikos. Po romanu je režiser Costa Gavras posnel tudi film s spremno glasbo M. Teodorakisa.

• Revija *Modern Poetry in Translation* (Prevedena moderna poezija), ki izhaja v Londonu, je celotno lansko septembrsko številko posvetila najnovejšemu slovenskemu pesništvu. Publikacijo urejata Ted Hughes in Daniel Weissborn. Večino besedil je v angleščino prevedel Veno Taufer, nekaj tudi pisatelj Michael Scammell, ki je bil lektor v Ljubljani. Zastopani so Edvard Kocbek, Jože Udovič, Kajetan Kovič, Gregor Strniša, Dane Zajc, Veno Taufer, Saša Vegri, Franci Zagoričnik, Svetlana Ma-

karovič, Tomaž Šalamun, Aleš Kuna- ver, I. G. Plamen in Andrej Brvar. Posebej vredne so tudi duhovite informacije o Slovincih in naši deželi, ki jih je napisal Michael Scammell.

• Na avstrijskem knjižnem trgu je izšlo za konec lanskega leta pomembno delo za razreševanje odprtih narodnostnih vprašanj v Avstriji živečih narodnostnih skupin „Das Recht der Volksgruppen und Sprachminderheiten in Österreich“, ki ga je napisal avstrijski izvedenec za mednarodno pravo prof. dr. Theodor Velter. Dunajski založnik je ob izidu pripravil pogovor za okroglo mizo, na katerem sta poleg avtorja in izvedenca za avstrijsko ustavno pravo dr. Ermacora, gradiščanskih Hrvatov ter časnikarjev in televizičarjev govorila tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in bivši predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev prof. dr. Valentin Inzko.

• V zbirki *Naša beseda* so pri Mladinski založbi v Ljubljani izšla Izbrana dela Iva Brnčiča (uredil dr. France Zadavec), Cirila Kosmača, in Josipa Vidmarja (uredil Jože Javoršek).

• Monumentalno delo je knjiga prof. Marijana Mušiča „Arhitektura slovenskega kozolca“, ki je izšla pri Cankarjevi založbi v Ljubljani. Knjiga je bogato okrašena z barvnimi in črno-belimi fotografijami, ki skladno dopolnjujejo to tehtno monografijo o slovenskem kozolcu, arhitekturni umetnini preprostege, brezimnega slovenskega človeka. Okusno je knjigo opremil ing. arh. Jože Brumen.

• Pri Cankarjevi založbi so izšle Trdinove „Bajke in povesti o Gorjancih“, ki jih je slikarsko duhovito pospremil akad. slikar arh. Boris Kobe. Isti slikar pripravlja zdaj tudi ilustrirano izdajo Desetega brata.

• Pri isti založbi so izšli tudi eseji Josipa Vidmarja „Slovenske razprave“.

• Za konec novembra je v Ljubljani izšel prvi zvezek 6. letnika Časopisa za zgodovino in narodopisje, ki ga je izdalo združenje visokošolskih zavodov v Mariboru v sodelovanju s podružnico Zgodovinskega društva, v založbi Obzorij. Med mnogimi pomembnimi prispevki v reviji je zanimiva razprava zgodovinarja Franjo Baša „Pisma dr. Antona Korošca“.



## izšla je izredna publikacija

kot bibliofilsko izdajo v  
500 izvodih s številkami  
darovalcem jubilejnega  
prispevka ob 15-letnici  
glasa

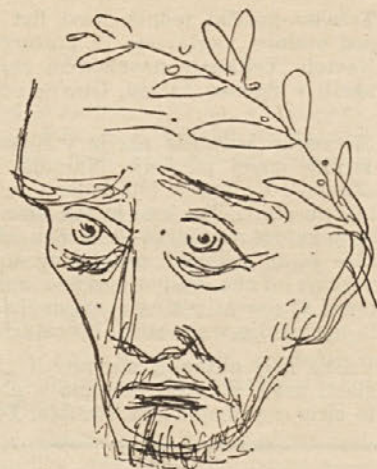
**poklanja**  
slovenska kulturna akcija

## Žalost zmagoslavja

poljska vojna in emigracijska lirika  
med drugo svetovno vojno

prepesnitve  
**TINE DEBELJAK**

lesorezi  
**BARA REMEC**



prodajna cena je 15 in 20 pesov, broširana in vezana (4 in 5 dolarjev)

• Ob desetletnici Pedagoške akademije v Mariboru je pri Obzorjih v redakciji uredniškega odbora (Mavricij Zgornik) izšel čez 460 strani obsegajoči Zbornik omenjene akademije. V knjigi sodeluje 30 avtorjev.

• Pomembni slovenski znanstveni knjigi sta dr. Jovana Hadžija „Razvojna pota živalstva“ in Ivana Mohoriča „Dva tisoč let železarstva na Gorenjskem“ (v 2 knjigah). Obe sta izšli pri Mladinski knjigi.

• Pri Državni založbi je v odličnem prepesnjenju Janeza Menarta izšla pesnitev François Villona „Veliki testament“. Poleg slovitih „Balade o obešenih“ šteje literarna zgodovina to pesnitev za najpomembnejše delo tega francoskega klasika. – V zbirki likovnih monografij pa so pri isti založbi z naslovom „Mojstri 20. stoletja“ izšle knjige o Joan Miróju, Pablu Picassu in francoskem arhitektu Le Corbusieru. Vse knjige bogate tudi številne reprodukcije poglavitnih del teh mojstrov.

• Revija Zaliv v Trstu je decembra lani izdala v Kosovelovi knjižnici (tako se zbirka imenuje) knjižico „Srečko Kosovel v Trstu“. Vsebuje sestavke pesnika samega, njegovega brata Staneta, Borisa Pahorja in Milka Bambiča.

• Ob začetku novega leta je izšel prvi zvezek koncilskih aktov 2. vaticanuma. To uradno izdajo pripravlja arhiv koncila. Imela bo 18. zvezkov.

• UNESCO poroča iz Pariza, da je sv. pismo še vedno najbolj prevajano knjižno delo na svetu: doslej je poznanih 1875 prevodov!

• Pri Cankarjevi založbi je izšla nova knjiga pisatelja Pavleta Zidarja „Nova stanja“, ki prinaša pet najznačilnejših pisateljevih proz. Božidar Borko je o knjigi zapisal, da „je v vrsti dosedanjih spisov Pavleta Zidarja pričevanje o pisateljevem iskanju novega in globljega ponekod pa tudi življenjsko brezobzirnega odnosa do pripovedne snovi“.

• Na mednarodnem festivalu baleta v Parizu je več baletnih skupin iz raznih

delov sveta dobilo nagrade za svoje uprizoritve. Veliko mestno pariško nagrado je prejel kubanski narodni balet in njegova koreografinja, plesalka Alicia Alonso, dobro znana Slovencem v Buenos Airesu tudi po svojih nastopih v tukajšnjem Teatro Colón. Za najboljšo moderno skupino in koreografijo je bil nagrajen ansambel ameriškega koreografa Alivina Ayleya.

• V Münchenskem časopisu Zeitschrift für europäische Begegnung je izšel prispevek malo znanega prijatelja slovenske književnosti, v Wenheimu živečega Joachima Krausea z naslovom „Nicht nur Romulus Augustulus stammte aus Slowenien“. Pisanje obseže bežen pregled slovenske kulturne zgodovine, posebej še naše književnosti, pri tem pa navaja vrsto velikih mož, ki jih je slovenski narod dal evropski zgodovini, zlasti znanosti in književnosti. Posebej se ustavi pri Žigi Herbersteinu, slovečem po spisu „Rerum Moscovitarum Commentarii“ in pri Valvazorju. O Prešernu piše kot o največjem „slovenskem pesniku in najboljšem liriku slovanskega juga sploh“. Pogrešamo v sestavku omembo naše Moderne. O Sloveniji sodi pisec, da je ena najlepših evropskih dežel. Svoj sestavek sklepa s sodbo, da slovenski primer kaže, „da tudi majhnemu narodu ni potrebno obtičati v provincializmu, marveč si lahko v slikoviti igri silnic ohrani lastno kulturo in literaturo ter se tako postavi v večji evropski okvir“.

• Pri založbi Sudamericana v Buenos Airesu bo v pesniškem prevodu izšel Goethejev Faust. Prevod je oskrbel N. Silveti Paz. Knjigi botruje Državni fond za umetnost (Fondo Nacional de las Artes).

• Pri Emecé v Buenos Airesu je v prevodu, ki ga je oskrbel Enrique Gainza, izšel eden najpomembnejših romanov francoskega akademika pisatelja in dramatika Henryja de Montherlanta „Les garçons“, v španskem prevodu „Adolescentes“, ki hkrati z „Les bestiaires“ in „Le songe“ stvarja slovito trilogijo „La jeunesse d'Alban de Bricoule“. Za razumevanje Montherlantovega genija je roman pomemben ključ.

## okno v svet

### LJUBLJANSKI TEOLOGI SLAVE PREŠERNA IN FINŽGARJA

Ljubljanski teologi so se spomnili obletnice Prešernove smrti in 100-letnice Finžgarjevega rojstva s posebno proslavo na fakulteti 7. februarja letos. O temi „Prešeren in krščanstvo“ jim je govoril pisatelj Alojz Rebula. Poročajo, da je Rebula odkril drugega Prešerna, kot pa smo ga poznali doslej. Odkril je večjega, neprimerno bogatejšega in do globin bitja človeškega Prešerna – zato pa tudi kristjana. Prav nič ni tvegala, ko ga je smelo primerjati in postavil celo nad Goetheja, Danteja in Leopardija. (Predavanje bo izšlo v tisku, verjetno v reviji Znamenje, ki bo nasledila Novo pot). Drugi del proslave je bil posvečen 100-letnici rojstva Fr. Sal. Finžgarja. Po uvodu so bogoslovci predvajali magnetofonski trak s Finžgarjevo duhovno oporoko slovenskim bogoslovcem ob 90-letnici pisateljevi, kjer je tudi sloviti vzklik: „Ni to igrača, to je žrtev, ki ste si jo naložili.“

• Francetu Vebru, slovitemu slovenskemu filozofu in bivšemu profesorju ljubljanske univerze, je univerza v Gradu decembra lani podelila zlati doktorat za 50-letnico njegovega doktorata in 80-letnico rojstva. Slavje je bilo izredno slovesno. Dekan graške filozofske fakultete je obširno popisal Vebrodo delo za znanost in posebej za slovensko filozofijo. Za sklep so jubilatantu fanfare zaigrale Gaudeamus.

• V Parizu je slovenski režiser Jože Pogačnik posnel televizijski serijski film „Vodnik po Ljubljani“, po istoimenski knjigi pisatelja Jožeta Javorška. Film so posneli v francosko-slovenski koprodukciji. Sodeloval je tudi francoski filmski režiser Christian Jacque.

CORREO  
ARGENTINO  
Suc. 6 y 7 (B)

TARIFA REDUCIDA  
CONCESION 6228

R. P. I. 953701